

V ... na okraji chaosu... Poetice literárního díla 20. století (2001, spolu s N. Vangeli a L. Jungmannovou) věnuje Daniela Hodrová literární postavě celou jednu část, v níž se zabývá aspekty konstrukce, identity a fungování literárních postav ve fikčních dílech. V kapitole nazvané *Poetika postavy* autorka kombinuje hned několik strategií, přístupů a pojmů, které je samozřejmě možné „schovat“ pod obecný deštník poetologického zkoumání, ovšem zároveň nabízejí jistou unikátní kombinaci systémově-funkčního a systémově-taxonomického přístupu s přístupem exeplifikačně-deskriptivním. Jinými slovy, ve specifickém přístupu Daniely Hodrové se pojí užití termínů a kategorií vzniklých na základě analýzy konkrétních aspektů literárních děl s detailní synchronní i diachronní exemplifikací (včetně kontraexemplifikace). Svým způsobem se tak vlastně jedná o jakýsi repozitář literárních postav směry, žánry, funkcemi a typy.

Jan Weiss vstupuje do české literatury v roce 1927 povídkovou sbírkou *Barák smrti* – ta svým názvem odkazuje k tyfovému baráku v ruském zajateckém táboře, v němž autor pobýval, onemocněl a málem zemřel a z něž byl nakonec propuštěn a s legiemi se vrátil zpět do své vlasti. Když odhlédneme od souvislosti s osudy samotného autora, je zřejmé, že *barákem smrti* by mohl být jakýkoli barák související s umíráním, válkou či konfliktem: ať už jsou to baráky infikovaných válečných zajatců zmítajících se ve smrtelné agónii, baráky vojenských lazaretů s nářkem zmrzačených a umírajících, baráky gulagů stalinistického svazu či baráky koncentračních táborů války druhé, v nichž čekaly na smrt milióny zbídačených... Baráky smrti jsou tak dnes součástí kulturního povědomí a společenské reflexe prvního i druhého světového válečného konfliktu, autoritářských ideologií a režimů a hrůzného sociálního experimentu.

Gottlob Frege, jeden ze zakladatelů moderní logické sémantiky a autor dělení významu jazykového znaku na referenci (*Bedeutung*) a smysl (*Sinn*), podobně jako o něco později například Bertrand Russell, ztotožňuje reference jednotlivé promluvy s její pravdivostní hodnotou a vzhledem k tomu, že fikční promluvy jsou vyňaty z pravdivostního hodnocení, postrádají podle jeho pojetí též referenci – promluvy básnického jazyka se tedy esenciálně odlišují od promluv jazyka referenčního (nefikčního). Nereferenčnost básnického jazyka souvisí s jeho estetickou funkcí, která básnickým dílům dominuje a potlačuje funkce ostatní – především pak funkci poznávací či kognitivní, s níž reference souvisí především. Ferdinand de Saussure se ve svém zásadním příspěvku moderní lingvistice, v *Kurzu obecné jazykovědy* (1916), formuluje jeden z nejdůležitějších důsledně nereferenčních sémantických systémů: definuje jazykový znak jako entitu spojující nikoliv předmět a pojmenování, nýbrž pojem a zvukový obraz (oba jsou psychické podstaty a jsou spojeny asociativní vazbou). De Saussure tak vymaňuje jazykový znak z mimojazykové konceptualizace a zavádí důsledně sémiotický systém: znak (*signe*) se skládá z označovaného ($\rightarrow$ signifié) a označujícího ($\rightarrow$ signifiant), přičemž obě tyto složky jsou nezávislé na struktuře okolního světa. De Saussurova sémantika sice ovlivnila strukturalistickou lingvistiku a samozřejmě i podstatnou část strukturalistické literární teorie, nicméně je zřejmé, že otázku po referenci literárního díla spíše ignoruje, než na ni

odpovídá. Proto si strukturalistická literární teorie vytváří svá vlastní pojetí fikční reference, jejichž společným jmenovatelem je specifická znakovost uměleckého literárního díla.